

Täysistunto

Keskiviikko 25.5.2022 klo 14.00—16.04

4. Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Kertomus K 3/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2022 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 8/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.43 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valiokunnan mietinnön lapsiasiavaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle 2022. Nostan tässä esiin muutamia erityisiä seikkoja, joita tässä valiokunnan mietinnössä on haluttu korostaa. Täällä on paikalla muutamia valiokunnan jäseniä, jotka voivat sitten omassa puheenvuorossaan täydentää laajaa mietintöämme.

Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Lapsiasiavaltuutetusta annetun lain 3 §:n mukaan lapsiasiavaltuutetun on annettava kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomus toimialaltaan. Nyt käsiteltävänä oleva lapsiasiavaltuutetun kertomus käsittelee kattavasti ja perusteellisesti lasten asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista Suomessa vuosina 2018—2021. Kertomus sisältää kuusi lukua, joissa käsitellään suomalaisen yhteiskunnan kehitystä ja sen lapsipolitiikkaa, 2010-luvulla toteutettuja koulutusreformia ja koulutuspolitiikkaa, tarkastelujaksolla esiin nousseita lapsiin liittyviä erityiskysymyksiä, lainsäädännön kehitystä, lapsilta ja nuorilta kerättyä tietoa sekä kansallista lapsistrategiaa. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kertomuksessa on otettu huomioon myös lasten omien kokemusten näkökulma, nuoret neuvonantajat tapaamisissa. Toteutettua tietoa on mahdollista hyödyntää tieteellisiin tutkimuksiin sekä valtion hallinnon ja päätöksenteon tarpeisiin.

Kertomuksen mukaan kansallisen lainsäädännön kehitys on ollut tarkastelujaksolla pääsääntöisesti myönteistä. Lapsen edun ja lapsen oikeuksien huomioon ottaminen on edistynyt. Lapsen oikeuksien toteutumisen varmistamiseen on kuitenkin kertomuksen mukaan kiinnitettävä entistä enemmän huomiota myös sellaisen lainsäädännön osalta, joka ei koske lapsia suoraan mutta jolla on välillisiä vaikutuksia lasten arkeen ja hyvinvointiin sekä oikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen. Tämä edellyttää lapsivaikutusten arvioinnin kehittämistä lainvalmistelussa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Lapsiasiavaltuutettu tekee kertomuksessaan kolme ehdotusta. Ensimmäinen ehdotus koskee lapsen edun ensisijaisuuden sisällyttämistä perustuslakiin, perusoikeussäännöksiin. Toinen ehdotus koskee lastensuojelulain kokonaisuudistuksen käynnistämistä, ja kolmas ehdotus koskee Suomen koulutuspolitiikan resurssien turvaamista yli hallituskausien. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tässä mietinnössään tarkastellut kertomusta erityisesti oman toimialansa osalta keskittyen kertomuksessaan esitettyihin ehdotuksiin.

Mitä tulee lapsiasiavaltuutetun ehdotukseen lapsen edun ensisijaisuudesta ja sen sisällyttämisestä meidän perusoikeussäännöksiin, valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan ei kuulu perustuslain muutosten arviointi. Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna selvittää, tulisiko lapsen edun huomioon ottaminen sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin ja edistäisikö muutos lapsen edun huomioon ottamista lapsiin kohdistuvan lainsäädännön täytäntöönpanossa. Valiokunta yhtyy lapsiasiavaltuutetun näkemykseen lastensuojelulain kokonaisuudistuksen tarpeellisuudesta.

Haluan nostaa aivan erityisesti tässä esittelypuheenvuorossa esille valiokunnan huomion, joka liittyy meidän palvelujärjestelmään ja sen kokonaisuuteen. Nimittäin valiokunta painottaa sitä, että lainsäädännön uudistaminen ei yksin ratkaise palvelujärjestelmän kokonaisuuteen ja lainsäädännön toimeenpanoon liittyviä ongelmia. Me kiinnitämme erittäin vakavaa huomiota sellaiseen tosiseikkaan, että kertomuksen mukaan vuonna 1997 syntyneistä lapsista liki kuusi prosenttia on ollut jossain lapsuutensa vaiheessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle. [Hussein al-Tae: Ohhoh!] Lisäksi valiokunnan saaman selvityksen mukaan lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannukset ovat erittäin merkittäviä. Siis, ajatelkaa, 1,2 miljardia euroa vuodessa tulee kustannuksia lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannuksista, siis pääosin siitä, että lapsia ja nuoria on sijoitettu kodin ulkopuolelle. Tämä summahan on tässä mietinnössä nostettu erikseen esille vähän vertailunkin vuoksi, eli se on kaksi kertaa sen verran kuin me käytämme koko valtakunnassa pelastustoimeen, puolitoista kertaa sen verran kuin me käytämme koko Suomessa vuosittain lukio-koulutukseen. Ja saman verran kuin Suomessa, koko valtakunnassa, käytetään rahaa kaikkiin syöpähoitoihin meillä menee lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannuksiin.

Valiokunta toteaa, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että lapset ja perheet eivät saa riittävää tukea ja apua palvelujärjestelmässä, minkä vuoksi ongelmat pahenevat ja kasaantuvat. Tämän seurauksena joudutaan turvautumaan lastensuojelun asiakkuuksiin ja kodin ulkopuolisiin sijoituksiin, vaikka ongelmia olisi voitu hoitaa vaikuttavammin varhaisessa vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää välttämättömänä, että tulevat hallitukset sitoutuvat lapsistrategian toimeenpanon jatkamiseen. Valiokunnan mietintö on ollut yksimielinen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää päätösehdotuksena, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 7/2022 johdosta. Valiokunnan kannanottoehdotus on seuraava: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.50 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Me aikuiset, me päättäjät, me voimme tässä maailmassa vaikuttaa siihen, miltä maailma näyttää lapsen silmin, minkälaista tässä maailmassa on olla lapsi, onko ylipäätään oikeutta lapsuuteen, oikeutta turvaan. On aivan selvää, että me maailman aikuiset olemme epäonnistuneet siinä kaikkein tärkeimmässä eli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

lasten oikeuksien turvaamisessa, kun uutissyötteen avatessa viesti on seuraavaa: Ukraina — lapset menettävät henkensä sodan jaloissa, kärsivät Venäjän joukkojen hirviömaisista teoista. Kiina — hallinnon toimesta uiguurivähemmistöön kuuluvat lapset erotetaan vanhemmistaan osana kansanmurhaa. Aasia — lapset kärsivät ihmisen aiheuttaman ilmastomuutoksen seurauksista lisääntyneiden luonnonkriisien, kuten rankkasateiden ja tulvien, vuoksi. Afrikka — akuutti nälänhätä, aliravitsemus ja jano koskettavat jo yli kymmentä miljoonaa lasta Afrikansarven alueella, samalla kun ylikulutus on enemmän sääntö kuin poikkeus monin muin paikoin maailmaa. Yhdysvallat — 19 lasta menetti henkensä kesken koulupäivän kouluammuskelun seurauksena, ammuskelun, joka oli jo 30:s tämän vuoden aikana. Suomi — kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on kaksinkertaistunut 20 vuoden aikana, vaikka tavoitetila on ollut päinvastainen. Tässä vain muutamia esimerkkejä eiliseltä kertoakseni. On siis selvää, että työtä lasten oikeuksien puolesta riittää, ja on varmasti sanomattakin selvää, ettei yksikään lapsi koskaan ole vastuullinen tilanteestaan. Sanotaankin, että lapsissa on tulevaisuus, ja on totta, että lasten hyvinvointiin ja esimerkiksi koulutustasoon panostamalla me voimme vaikuttaa siihen, miltä tulevaisuus näyttää, miten osaavia tulevaisuuden aikuiset ovat, miten he voivat, minkälaisia päätöksiä he tekevät. Mutta lapsissa ei ole vain tulevaisuus, heissä on nykyhetki.

Arvoisa puhemies! On erinomaista, että eduskunta on nyt pysähtynyt tämän lapsiasiavaltuutetun kertomuksen äärelle. Haluan kiittää lapsiasiavaltuutetun toimistoa korvaamattomasta työstä lasten oikeuksien puolesta. On aivan välttämätöntä, että meille päättäjille tuodaan tietoon sitä, miten tässä yhteiskunnassa on onnistuttu tai epäonnistuttu toteuttamaan lasten oikeuksia, sekä sitä, minkälainen asema lapsilla tässä yhteiskunnassa tällä hetkellä on — meidän päättäjien tärkein tehtävä kun olisi varmistaa, että nämä oikeudet voisivat toteutua täysimääräisesti, ja se ei ole mahdollista, jos me tässä salissa emme kunnianhimoisesti pyri löytämään yhä parempia ja vaikuttavimpia tapoja edistää lapsioikeusperusteista politiikkaa. Tämä eduskuntakertomus nyt osoittaa, että lasten oikeuksien toteutumista ovat Suomessa haastaneet viime vuosina muun muassa koronapandemian, ilmastomuutoksen sekä syntyvyyden laskun kaltaiset ilmiöt, mutta myös lapsiperheköyhyys, mielenterveyden haasteet ja esimerkiksi se, että meillä yhä on joukossamme lapsia, jotka eivät ole tässä yhteiskunnassa yhdenvertaisessa asemassa esimerkiksi vamman tai etnisen taustansa vuoksi. Tällä hallituskaudella on kyllä tehty päätöksiä, joilla lasten oikeuksien toteutumista on vahvistettu, ja niistä teoista jokainen on kiitoksen arvoinen. On tärkeää, että lapsen edun huomioon ottaminen on edennyt, mutta se ei vielä riitä.

On valitettavaa, että yhteiskunnallisesti isojen uudistusten yhteydessä on lasten oikeudet huomioitu tämän kertomuksen mukaan vain vaihtelevasti. Suomen kaltaisessa kehittyneessä hyvinvointivaltiossa tulisi olla itsestään selvää, että nämä lasten oikeudet ja lapsivaikutukset huomioidaan kaikissa päätöksissä systemaattisesti, ei vaihtelevasti. Kuten lapsiasiavaltuutettu jo edellisessä, vuonna 2018 luovuttamassaan eduskuntakertomuksessa vetosi, tulee Suomen lapsipolitiikan tavoitteiden seurannalle luoda konkreettiset mittarit, ja näitä mittareita tarvitaan politiikkaan, mutta niitä tarvitaan myös kentälle. On täysin kestävä mätöntä, että esimerkiksi sosiaalipuolella, esimerkiksi lastensuojelussa ei ole vaikuttavuutta mittaavia mittareita systemaattisesti käytössä. Lapsen edun pitäisi olla aina ensisijaista — ei sen, kuinka monta sänkypaikkaa on varattuna, kuinka monta tapaamiskertaa dokumentoidaan, vaan sen, mitä näillä palveluilla saadaan aikaan. Onkin nyt tärkeää, että lastensuojelulaki uudistetaan kokonaisvaltaisesti. On tärkeää, että me selvitämme, miksi me emme ole onnistuneet, miksi sijaishuollon kustannukset ovat nyt yhtä suuret kuin syövän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

hoidon kustannukset, noin 1,2 miljardia vuodessa. Meidän on onnistuttava auttamaan ajoissa. Meidän on luotava rakenteet, joissa jokainen perhe saa tukea, ja meidän on varmistettava, että yksikään lapsi ei kohtaa väkivaltaa.

Arvoisa puhemies! Panostukset koulutukseen, ne ovat panostuksia lasten oikeuksiin. Suomi on yksi harvoista maista, joissa koulutusresurssien määrä on laskenut viimeisen vuosikymmenen aikana. Toivottavasti tämän hallituksen myötä suunta kääntyy pysyvästi. Suomen koulutuspoliittinen tietopohja ja resurssit tulee jatkossa turvata yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyyn rahoitustasoon. Lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsibudjetoinnin tulisi jo olla kiinteä osa kaikilla hallinnon tasoilla. Meidän tulisi tehdä myös jälkiarviointeja, ja meidän tulisi olla valmiita tekemään korjausliikkeitä siinä kohtaa, kun jälkiarvioinneista löytyy huomautettavaa.

Nyt meillä on oma lapsistrategia. Minä todella toivon, että sitä kunnioitetaan — se kun ei ole vain paperi, se ei ole vain lista ehdotuksia, vaan se on meidän päättäjien yhdessä allekirjoittama lupaus ja suunnitelma siitä, miten tästä maasta tehdään vielä parempi jokaiselle lapselle riippumatta siitä, mihin perheeseen tai mille alueelle lapsi sattuu syntymään. Strategisten linjojen muuttamisessa konkreettiseksi lapsipolitiikaksi on onnistuttava, ja kannatan lämpimästi lapsiasiavaltuutetun näkemystä siitä, että lapsen edun ensisijaisuus tulee sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin.

Aivan lopuksi haluan kerrata, mitä lapsiasiavaltuutetun kertomuksen esipuheessa todetaan. Siellä sanotaan, että lasten oikeudet toteutuakseen edellyttävät luotettavaa päätöksentekojärjestelmää, kestäväää kansantaloutta, turvallista elinympäristöä ja aktiivista osallisuutta, ja sellaista Suomea meidän tässä salissa ja kentällä, eri hallinnon tasoilla, joka päivä ja joka hetki, päätös päätökseltä on pyrittävä rakentamaan yli hallituskausien.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

14.57 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022 sisältää kolme ehdotusta. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lapsen edun ensisijaisuus tulee tulevaisuudessa sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin. Toiseksi lapsiasiavaltuutettu toteaa, että Suomessa tulee käynnistää lastensuojelulain kokonaisuudistus, ja kolmanneksi esitetään, että Suomen koulutuspolitiikan resurssit tulee jatkossa turvata yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyyn rahoitustasoon.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Yksi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen keskeisistä täytäntöönpanotoimista on saattaa kansallinen lainsäädäntö yhteensopivaksi yleissopimuksen määräysten kanssa. Tarkastelujakso 2018—2021 osoittaa, että kansallisen lainsäädännön kehitys on ollut tarkastelujaksolla pääsääntöisesti myönteistä. Lapsen edun ja lapsen oikeuksien huomioon ottaminen edistyy pienin askelin, vaikkakin se edelleen näkyy useimmiten vain perinteisessä, lapsia koskevassa lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan toimialaan liittyen kertomuksessa tuodaan esiin, että tarkastelujaksolla on muun muassa kielletty alaikäisten avioliitot, uudistettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu laki, säädetty äitiyslaki sekä valmisteltu uusi vanhemmuuslakiesitys. Lapsiasiavaltuutettu on lakivaliokunnassa tapahtuneissa kuulemisissa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

tuonut esiin, että yleisesti ottaen lainsäädännön osalta on tehty paljon, mutta paljon on edelleen tehtävää. Kertomuksessa sekä lapsiasiavaltuutetun valiokunnassa tapahtuneessa kuulemisessa on tuotu esiin, että lainvalmistelussa on erityisesti panostettava lapsivaikutusten arviointiin tutkitun tiedon pohjalta ja arvioinnin tulosten huomioon ottamiseen siten, että lainsäädäntö tukee lapsen edun eli lasten oikeuksien toteutumista parhaalla mahdollisella tavalla. Lainsäädännön tilaa sekä täytäntöönpanoa on jatkuvasti arvioitava myös lakimuutosten voimaantulon jälkeen. Kansallisen lapsistrategian yhteydessä on laadittu käsikirja lapsivaikutusten arvioinnista lainvalmistelijoille. Kaikessa lainvalmistelussa on jollain tasolla tehtävä lapsivaikutusten arviointia, vaikka kyseinen lakiesitys tai uudistus ei vaikuttaisi lapsiin mitenkään.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevassa jaksossa tuodaan esiin, että eduskuntakertomuksessa 2018 on jo nostettu esiin esitutkintalain puutteet. Lain mukaan esitutkinta on suoritettava kiireellisesti, jos rikoksesta epäiltynä on alle 18-vuotias, mutta vastaavaa säännöstä ei ole koskien tilannetta, jossa uhrina on lapsi. Esitutkintalaissa ei myöskään säädetä lapsen edun ensisijaisuudesta. Vastaavat puutteet ovat laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa.

Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyaikojen pituuteen on kiinnitetty huomiota useissa selvityksissä viime vuosina. Valtioneuvoston teettämässä selvityksessä rikosprosessin kestosta lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa on kertomuksen mukaan todettu, että lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa rikosprosessi kestää keskimäärin kauemmin kuin pääosin aikuisiin kohdistuvissa vakavissa rikoksissa ja että alueelliset erot ovat huomattavia erityisesti esitutkintavaiheessa. Meidän on jatkossa huolehdittava siitä, että esitutkintaan voidaan osoittaa riittävät ja ammattitaitoiset resurssit. Lakivaliokunta pitää oman toimialansa kannalta erittäin hyödyllisenä ja tärkeänä, että lapsiasiavaltuutettu tuo kertomuksessaan esiin parannusehdotuksia ja havaitsemiaan ongelmakohtia.

Arvoisa puhemies! Lastensuojeluun liittyen lakivaliokunnan kuulemisessa tuotiin esiin lastensuojelun heikko tieto- ja tutkimuspohja sekä tarve muun muassa selkeyttää lastensuojelun suhdetta muihin lapsi- ja perhepalveluihin. Tutkimustietoa tarvitaan muun muassa siitä, mistä eri ongelmista lastensuojelun asiakkuus johtuu. Lastensuojelu on osa palvelukokonaisuutta, joka liittyy muun muassa oppilashuoltoon, päihde-, mielenterveys- ja vammaispalveluihin. Lakivaliokunnan lapsiasiavaltuutetulta saaman selvityksen mukaan lapsi-, perhe- ja nuorisopalvelut muodostavat kokonaisuuden, jossa lastensuojelu on kuitenkin 2000-luvulla joutunut kantamaan vastuuta kaikkien edellä mainittujen osa-alueiden puutteista ja resurssivajeesta. Lastensuojelun sijaishuoltoon ohjautuu jatkuvasti lapsia, joiden asiantunteva ja vaikuttava huolenpito toteutuisi todennäköisesti paremmin joko yhteistyössä jonkin toisen sektorin kanssa tai kokonaan toisen palvelusektorin sisällä.

Lakivaliokunta pitää lastensuojelun tieto- ja tutkimuspohjan vahvistamista tärkeänä, jotta palvelut ja tuki voidaan kohdistaa mahdollisimman vaikuttavasti. Palveluja koskevan lainsäädännön selkeys on tärkeää paitsi palveluiden asianmukaisen toteuttamisen myös asiakkaan oikeusturvaan liittyvien näkökohtien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Kuten sivistysvaliokunta toteaa, meidän on saatava sille 1,2 miljardille eurolle vuosittain parempaa vaikuttavuutta ja enemmän hyvinvointia lapsille ja nuorille, jotka ovat lastensuojelun ja sijaishuollon asiakkaina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

15.03 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Saimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa valmiiksi lapsiasiainvaltuutetun kertomuksesta tehdyn mietinnön, jossa käsittelemme kertomusta ja sen ehdotuksia. Mietinnössä todetaan, että lapsen edun ensisijaisuus on lapsioikeuden keskeinen periaate. Keskeistä on, että lapsen edun arvioiminen vaikuttaisi entistä vahvemmin kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa ja lakien tulkinnassa. Olisi hyvä selvittää, olisiko mahdollista sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin lapsen edun ensisijaisuus, kuten valtuutettu esittää.

Toinen iso lapsiin vaikuttava asia on lastensuojelulain kokonaisuudistuksen tarve, josta onneksi saimme viime viikolla STM:stä positiivisia uutisia. Suuret kiitokset ministeri Lindénille ja lapsiasiainvaltuutettu Pekkariselle asian edistämisestä. On tärkeää, että uudistus-työ saa riittävät resurssit ja siitä tehdään laaja esiselvitys, niin että kokonaisuudistus tulee todellisesti vaikuttamaan ja parantamaan tilannetta lastensuojelussa. Lastensuojelulain uudistaminen ei pelkästään riitä haasteiden ratkaisemiseen, vaan lastensuojelun tarpeen taustalla olevien syiden ratkaisemiseen tarvitaan myös toisenlaisia toimia, kuten lapsiperhe- köyhyyden vähentämistä ja päihde- ja mielenterveysongelmien ehkäisyä ja hoitoa.

Arvoisa puhemies! Olemme onneksi jo palanneet pahimmasta pandemia-ajasta normaaliin elämään. Rajoitukset, joita jouduttiin tekemään, olivat tarpeellisia myös lasten terveyden turvaamiseksi, mutta menneillä vuosilla on silti ollut merkittäviä vaikutuksia lapsiin. Etäopetus, harrastusten jääminen tauolle ja sosiaalisen kanssakäynnin väheneminen ovat vaikuttaneet lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja yhdenvertaisuuteen. Syntynyt oppimisvaje tulee vaatimaan huomiota ja toimia vielä jatkossakin.

Pandemia-aika vahvisti pidempään jatkunutta huolestuttavaa kehitystä lasten ja nuorten mielenterveydessä. Tarvitsemme panostuksia ennaltaehkäisevään työhön ja hoitopäätösyyn jo syntyneiden ongelmien korjaamiseksi. Nykyisessä tilanteessa hallituksen esitys mielenterveyspalvelut sisältävästä seitsemän päivän hoitotakuusta ja jo eduskunnan hyväksymä opintopsykologien henkilöstömitoitus ovat erittäin tärkeitä ja tarpeellisia. Mielenterveyden haasteisiin vastaaminen varhaisessa vaiheessa tulee maksamaan itsensä takaisin tulevaisuudessa ja helpottaa inhimillistä kärsimystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

15.06 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Lapsiasiainvaltuutettu katsoo kertomuksessaan, että Suomen koulutuspolitiikan tietopohja ja resurssit tulee jatkossa turvata yli hallituskausien sitoutumalla muiden Pohjoismaiden rahoitusta vastaavaan ja selkeästi määriteltyyn rahoitustasoon. Tähän myös minun on valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajan roolissani helppo yhtyä.

Laadukas varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus ovat keskeinen osa lapsen arkea ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion peruskivi. Laadukas oppimispolku on hyvän elämän edellytys, eikä siitä ole varaa tinkiä. Koulutuksella on kauaskantoisia vaikutuksia lasten elämään, ja ilman ennakoitavissa olevia riittäviä panostuksia koulutukseen sen hyödyt jäävät saavuttamatta täysimääräisesti. Ennustettava rahoitustaso turvaa laadukkaan opetustoiminnan järjestämisen myös pitkällä tähtäyksellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

15.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhteinen tehtävämme on tehdä tästä Suomesta maailman lapsi- ja perheystävällisin maa, jossa lapset ja nuoret voivat hyvin, lapsen etu huomioidaan ensisijaisesti päätöksenteossa ja lapsia myös kuullaan heitä koskeissa asioissa. Lapsivaikutusten arviointi on kiinteä osa eduskunnan työtä. Tällaista maata kohden haluamme kulkea. Olemme kuulleet lapsia ja nuoria sivistysvaliokunnassa muutaman kerran. Heidän kuulemistaan tulee edelleen kehittää ja jatkaa ja laajentaa.

Lapsiasiainvaltuutetun kertomus auttaa eduskuntaa huomioimaan lapsen oikeudet, kun teemme täällä päätöksiä, ja näin voimme edistää hyvää lapsi-, nuoriso- ja perhepolitiikkaa, joka perustuu lasten oikeuksiin. Kertomus sisältää kolme tärkeää ehdotusta, joihin on hyvä liittyä:

Lapsen edun ensisijaisuus tulee tulevaisuudessa sisällyttää perustuslain perusoikeussäännöksiin.

Toiseksi pitää käynnistää lastensuojelun kokonaisuudistus. Kuten valiokunnan puheenjohtaja Lohi totesi, lastensuojeluun ja korjaaviin toimiin kuluu valtavasti rahaa. Lasten perheen ulkopuolelle sijoittamisesta painopisteen tulee jatkossa siirtyä perheiden ja lasten mahdollisimman varhaiseen tukeen ja tukitoimiin. Se on vaikuttavampaa ja tehokkaampaa. Uudistus on tarpeen, jotta jokainen lapsi ja nuori, joka tarvitsee tukea, saa sen.

Kolmannen ehdotuksen mukaan koulutuspolitiikan resurssit tulee turvata jatkossa yli hallituskausien sitoutumalla rahoitustasoon, joka vastaa muiden Pohjoismaiden rahoitusta. Tämä on tärkeä tavoite. Kuljetaan Pohjoismaiden hyvää, yhteistä polkua.

Myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta piti kaikkia näitä ehdotuksia perusteltuina. On helppo yhtyä tähän valiokunnan mietintöön.

Arvoisa puhemies! Millaisia aikoja elämme lapsen näkökulmasta? On ollut koronaa, taloushuolia ja viimeisimpänä Ukrainan sota. Lapsilla on aina kaikki aistit terävinä: he kuulevat, näkevät ja pohtivat suuria kysymyksiä. Koronan ja sodan vaikutukset ahdistavat ja pelottavat osaa lapsista ja nuorista. Tähän olen törmännyt kouluvierailuilla niin alakouluissa, yläkouluissa kuin lukioissa.

Meidän tulee suojella lapsia raa'alta kuvastolta ja miettiä, miten heidän kuullen asioista puhumme. Meidän pitää myös aidosti kohdata lapsi, kuunnella hänen ajatuksensa ja käydä avointa keskustelua, antaa rauhoittavia vastauksia, ja voimmekin lähteä siitä, mitä lapsi kysyy. Lapsi haluaa usein kuulla, että onhan meillä kaikki hyvin, onhan meidän perheemme turvassa. Se usein riittää lapselle.

Valiokunta aivan oikein kiinnittää huomiota siihen, että lapset tarvitsevat riittävän tuen. Opettajat, kuraattorit, psykologit ja muut turvalliset aikuiset verkostona vahvistavat lapsen turvaa ja ovat vanhempien tukena.

Kertomuksessa tuodaan esiin, että lasten huomioiminen päätöksenteossa ei ole saanut ansaitsemaansa arvoa — sitä tulee kehittää. Meitä vaivaa joskus kielteinen keskustelu, jossa lapset saatetaan nähdä taakkana. Tästä on hyvä päästä eroon. Tarvitsemme lapsimyönteistä henkeä. Lapsiperheitä halutaan auttaa ja tukea, jokainen lapsi on tärkeä.

Tällä kaudella on toki tehty paljon hyviä päätöksiä lapsiperheiden hyväksi lasten etua ajatellen: Perhevapaaudistus saatiin maaliin. Yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden lapsilisiä nostettiin. Varhaiskasvatusmaksuja alennettiin. Kaksivuotista esikoulua myöskin jatketaan, ja toinen aste koulutuksessa muuttui maksuttomaksi.

Keskusta haluaa edistää myös avun tarjoamista lapsiperheille matalalla kynnyksellä. Pieni kotiin tuotu apu voi ehkäistä isoja ongelmia. Tarvitsemme joka kuntaan perhekeskuksen, jossa eri alojen työntekijät tukevat lapsia, nuoria ja perheitä ja vanhemmuutta yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

sissä tuumin samasta paikasta ja kotiin saakka. Luodaan synkistelyn sijaan maahamme luottamuksen ilmapiiri, jossa nuoret aikuiset uskaltavat sitoutua, perustaa perheen ja saada lapsia.

Arvoisa puhemies! Suomi on kansainvälisesti vertailtuna tasa-arvoinen maa, mutta lasten asioissa on edelleen kehittämistä. Korona-ajan etäkoulu vaikeutti monen oppimista. Mielenterveyden vaikeudet lisääntyivät ja syvenivät, kun myös harrastukset jäivät katkolle. Tasa-arvon tärkeimpiä toteuttajia on koulu. Kertomuksessa kiitellään oppivelvollisuuden laajentamista ja toisen asteen muuttumista kokonaan maksuttomaksi. Lapsiperheköyhyyden selättäminen olkoon yhteinen tavoitteemme. Toinen aste kun muuttui maksuttomaksi, se auttoi monia perheitä. Sivistysvaliokunta kannatti lausunnossa koulutuksen resurssien turvaamista yli vaalikausien ja painotti, että matalan kynnyksen palvelut ja harrastusmahdollisuudet tulee taata kaikille lapsille. Tästä on hyvänä esimerkkinä Harrastamisen Suomen malli.

Kiitos lapsiasiavaltuutetulle hienosta ja arvokkaasta työstä lastemme hyväksi. Lasten vuoksi kannattaa avata ovi huomiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.14 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutettu tosiaan esittää kolme toimenpidettä lasten oikeuksien parantamiseksi.

Niistä yksi on toteutumassa, kun STM, sosiaali- ja terveysministeriö, ilmoitti, että lastensuojelun kokonaisuudistus käynnistyy. Se on pitkä hanke, ja toivon sille hyvää ja ripeää menestystä. Onkin erittäin tärkeää, että lastensuojelua kehitetään kokonaisuutena niin, että lapsen hyvinvointi on ytimessä. Kaikkein parasta tietysti olisi, että lastensuojelua ei edes tarvittaisi. Viime vuosina lastensuojelun tarve kuitenkin valitettavasti on ollut paikoin suuressakin nousussa. Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa professori Heikki Hiilamo toteaa: ”Sijaishuollon tarpeen lisääntyminen on ollut esillä julkisessa keskustelussa, ja toimenpiteitä on tehty. Kansallista hätätilaa ei ole kuitenkaan julistettu, eikä merkittäviä satsauksia ole nähty. Sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten määrän jatkuvaa kasvua voi pitää lapsipolitiikan suurimpana lähivuosien epäonnistumisena Suomessa.”

Miksi lastensuojelun tarve jatkuvasti kasvaa? Siksi, että lapset, nuoret, heidän vanhempansa ja perheet voivat valitettavan usein huonosti. Kokonaisuudistuksen tiedotustilaisuudessa vastikään tuli esille, että lastensuojelun tarpeen kasvun takana on muun muassa mielenterveyden ja neurokirjon häiriöiden yleistymistä, päihdeongelmia, väkivaltaa, perheiden rikkonaisuutta, lapsiperheköyhyyttä, elämänhallinnan vaikeuksia ja kasvatustilanteiden vaativuutta. Esimerkiksi kotikaupungissani Oulussa lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuonna 2021 eniten vanhemman päihteiden käytöstä, yli 1 100 kappaletta. Toiseksi eniten ilmoituksiin johtivat syyt, jotka liittyivät huoleen lapsen hoidosta ja huolenpidon tarpeesta. Kolmanneksi eniten ilmoituksia tehtiin lapsen päihteiden, muun muassa alkoholin ja huumeiden, käytön vuoksi. Suomessa pitää edelleen kyetä enemmän hoitamaan juurisyitä. Kun kodeissa voidaan hyvin, koko Suomi voi hyvin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä toteamme seuraavasti: ”Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että lapset ja perheet eivät saa riittävää tukea ja apua palvelujärjestelmässä, minkä vuoksi ongelmat pahenevat ja kasautuvat.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Arvoisa puhemies! Päihteiden käyttö, taloudelliset ongelmat ja mielenterveysongelmat rasittavat monia vanhempia ja lapsia. Mielenterveysongelmien hoidossa pitää päästä parempaan saatavuuteen ja enemmän siihen, että otetaan huomioon myös läheiset. Mielenterveyden ongelmat heijastuvat ja vaikuttavat usein koko lähipiiriin. Eduskuntaan äskettäin tuotu hoitotakuu tulee parantamaan hoitoonpääsyä myös mielenterveysongelmien ja päihdesairauksien kohdalla.

Meillä pitäisi myös avoimemmin ja rehellisemmin puhua siitäkin, mitä perheiden hajojaminen tarkoittaa lapselle ja nuorelle. Liian usein esimerkiksi mediassa näkee kirjoitettavan suorastaan ihannoivasti avoimista suhteista ja irtosuhteista, joissa lapsen näkökulma jää tyystin sivuun. Äidin tai isän osittainen tai jopa kokonaan puuttuminen elämästä ei voi olla vaikuttamatta lapseen. Lapsi tarvitsee isän ja äidin. Aina tämä ei tietenkään ole mahdollista, ja silloin asiaan tietysti pitää kiinnittää huomiota.

Tarvitsemme myös raittiuteen, päihteettömään elämään, kannustavaa kulttuuria ja politiikkaa. Ei ole hyvä, jos ihminen lääkitsee ahdistustaan tai purkaa pahaa oloaan alkoholilla tai huumeilla. Päihteiden haitat tulevat selvästi ilmi muun muassa rikostilastoissa ja myös lastensuojelussa, kuten usein on jo todettu.

Lapsiasiavaltuutettu toteaa kertomuksessaan, että kansallisen lainsäädännön kehitys on ollut tarkastelujaksolla eli vuosina 2018–2021 pääsääntöisesti myönteistä. Totta, paljon hyvää on tässä maassa tehty lasten eteen, ja nyt pitää edelleen suunnata voimavaroja ennaltaehkäisevään työhön. Esimerkiksi lapsiperheiden konkreettisen kotipalvelun eli entisajan kodinhoitajien saatavuus on edelleen monessa osassa maata luokattoman heikko.

Kuluttajahintojen raju nousu tuntuu lapsiperheissä ja heidän kohdallaan vaikeuttaa asiantuntija-arvioiden mukaan erityisen syvästi monilapsisten perheiden elämää. Lapsilisä on ainoa toistuvavuontoinen sosiaaliturvaetus, jota ei ole sidottu kansaneläkeindeksiin. Sen takia sosiaaliturvaan päätetyt ylimääräiset indeksikorotukset eivät koske lapsilisää. Lapsilisä tulee sitoa indeksiin muiden etuuksien tavoin.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeuksien näkökulmasta nostan esiin myös ajankohtaisen aborttikeskustelun. Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsittelee parhaillaan vapaampaa aborttia ajavaa kansalaisaloitetta. Valitettavasti näyttää siltä, että usein aikuisen oikeudet menevät lapsen tärkeimmän oikeuden edelle. YK:n lapsen oikeuksien sopimus toteaa, että lapselle kuuluu lain suoja ennen ja jälkeen syntymän. Oikeus elämään on ihmisoikeuksista suurin ja perustavin, tätä ei voi sivuuttaa. Yle kertoi verkkosivuillaan 14.5.2022 Mirasta, jonka kohdussa kasvavalla lapsella epäiltiin Downin oireyhtymää. Mira on nyt tyytyväinen, että päätti vastoin joidenkin neuvoja pitää lapsensa. Hän sanoo: ”Maailma olisi meille kaikille parempi paikka, jos oppisimme hyväksymään erilaisuutta ja huomaamaan, millainen rikkaus se on.” On hyvin ristiriitaista, arvoisa puhemies, että vammaiseksi tai sairaaksi epäilty lapsi on eri asemassa kuin muut. Heille abortti voidaan tehdä vielä viikolle 24 asti. Tätä nuorempia keskosia kuitenkin pelastetaan elämään, mutta vammaiseksi tai sairaaksi epäillyn lapsen elämän voi päättää. Toivon, että lapsiasiavaltuutettu kiinnittäisi huomiotaan myös näihin epäkohtiin.

Kiitän lapsiasiavaltuutettua laajasta, seikkaperäisestä kertomuksesta ja siinä esitetyistä hyvistä ehdotuksista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

15.22 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Ja hyvä lapsiasiainvaltuutettu siellä, toivon, että katsotte tämän, ja esitän teille jonkun kysymyksenkin tästä lausunnostanne.

Menen kohtaan ”Lapsipolitiikan poliittiset edellytykset” ja lainaan sieltä muutaman kohdan.

”On myös mahdollista, että alhainen syntyvyys johtaa Viron ja Unkarin tavoin kansallismieliseen populismiin, jossa perhepolitiikka saa uudelleen väestöpoliittisia painotuksia. Kansallismieliseen populismiin kuuluu perinteisten arvojen korostaminen, mikä tarkoittaisi muun muassa kotiäitiyden korostamista luopumalla sukupuolten tasa-arvon tavoittelusta.

Siinä missä alhainen syntyvyys johtaa harvaan asutun maaseudun tyhjenemiseen, jää tämän alueen ääni kuulumatta erityisesti valtakunnallisessa päätöksenteossa. Tyhjenevien alueiden äänillä ei ole mahdollista tulla valituksi eduskuntaan. Pienten äänestysalueiden korkea äänikynnys kärjistää ongelmaa.” Väistämättä tulee mieleen, että ilmankos maaseudun asiaa hoitanut puolue on siirtynyt nyt puhumaan sukupuolten tasa-arvosta.

Lainaan toisen kohdan: ”Matalan syntyvyyden suurimmat poliittiset vaikutukset muodostuvat kuitenkin välillisesti. Matala syntyvyys lisää tarvetta maahanmuutolle. Suhtautumisesta maahanmuuttoon on tullut tärkeä poliittisen keskustelun jakolinja. Kansallismieliset populistiset puolueet suhtautuvat erittäin kriittisesti, jopa vihamielisesti maahanmuuttoon, mikä on kärjistänyt poliittista keskustelua myös Pohjoismaissa. Kansallismieliseen ideologiaan kuuluu pronatalismi, mutta se on valikoitua: vain kantaväestön syntyvyyttä halutaan lisätä. Sen sijaan maahanmuuttajia syyllistetään heidän korkeammasta syntyvydestään ja väitetään — 1940-luvun äänenpainoin — perhetukien kannustavan maahanmuuttajia hankkimaan liian paljon lapsia. Toisaalta maahanmuutosta toivotaan ratkaisua vähenevän väestön ongelmaan.”

Arvoisa puhemies! Ja arvoisa lapsiasiainvaltuutettu, haluan kysyä: millä tavalla matala syntyvyys lisää tarvetta maahanmuutolle, mitä ovat nämä puolueet, joita tarkoitatte, ja missä ja milloin tällaisia 1940-luvun äänenpainoja on esiintynyt, sekä mitä tarkoitatte 1940-luvun äänenpainoilla?

Itse asiassa, kun täällä viitataan siihen, että maaseutu tyhjenee, itse arvelisin näin, että jos tällainen hallitsematon maahanmuutto jatkuu, niin se saattaa aiheuttaa sen, että semmoinen parempituloinen väestö, jolla on mahdollisuus, siirtyy jatkossa takaisin kaupungista maaseudulle.

Tässä tuli pientä kritiikkiä, mutta arvoisa puhemies, täällä on ihan hyviäkin juttuja. Se on hieno asia, että täällä kertomuksessa ehdotetaan lastensuojelulain kokonaisuudistusta. Nykyistä lastensuojelulakia on muutettu lähes 30 kertaa, ja sen pirstaleisuus ja vaikeaselkoisuus vaikeuttavat lain toimeenpanoa.

Arvoisa puhemies! Täällä lapsiasiainvaltuutetun lausunnossa sanotaankin, että paras tapa turvata lasten hyvinvointia olisi pyrkiä ehkäisemään ennalta sijaishuollon tarve. Olen käyttänyt täällä salissa paljon tästä puheenvuoroja, koska on meille erittäin kallista tämä lastensuojelu, lasten sijoittaminen, ja nyt näyttää siltä, että siihen on tullut osakeyhtiöitä, joilla on myös tietenkin tavoite tuottaa mahdollisimman suurta voittoa.

Täällä, lainaan taas uuden kappaleen: ”Sijaishuolto on myös vakava talousongelma. Lastensuojelun avo- ja sijaishuollon kustannukset ovat nyt yhtä suuret kuin syövän hoidon kustannukset, noin 1,2 miljardia euroa vuodessa. Sijaishuoltoon liittyy myös merkittävää ylisukupolvista syrjäytymistä: sijoitettujen lapset päätyvät vanhempiensa tavoin sijoite-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

tuiksi.” Tämä on valitettava ilmiö, ja olen itse pohtinut sitä, mikä siihen on syynä. Onko siinä mahdollisesti myöskin semmoista — tai tiedän, että siinä on — huono-osaisuutta, mutta ehkä myöskin on semmoinen ilmiö, että näitä perheitä jollakin tavalla voimakkaammin siten tarkkaillaan.

Lastensuojelussa on tosi paljon tullut ongelmia. Itse tiedän, että osa toimista on tarpeellisia. Hyvin usein kuitenkin olen nähnyt, että on myös semmoisia mielestäni tarpeettomia lasten sijoittamisia, ja olen käynyt näitä seuraamassa. Toinen, mikä lastensuojeluun liittyy, on se, että avioeron sattuessa valitettavan paljon esiintyy sitä, että lapsia vieraannutetaan toisesta vanhemmasta ja usein isästään. On hyvä, että tällainen lastensuojelulain kokonaisuudistus tehdään. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

15.29 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Halusin tulla tänne puhumaan. Me puhuttiin tänään siitä, että lapset ja nuoret voisivat vaikuttaa asioihin. Sain tänään sähköpostia, mutta en tuo tämän nuoren nimeä esille, kun en ole erikseen sitä kysynyt. Hän kertoo olevansa kahdeksannen luokan opiskelija, ja he tekevät yhteiskuntaopin vaikuttamisprojektia, jossa he ovat saaneet valita aiheen itse, ja hän on valinnut aiheekseen lapsiin kohdistuvan perheväkivallan ja sen auttamisen vahvistamisen. Hän kokee, että aihe on vakava ja voi pahimmillaan aiheuttaa jonkun kuoleman, ja hän on aivan oikeassa tässä. Hän on halunnut tuoda oman ehdotuksensa tietooni. Hän kertoo, että hän haluaisi vähentää perheväkivaltaa, ja hän ehdottaa, että perheitä, joissa epäillään olevan ongelmia, tarkkailtaisiin vahvemmin. Tämä vaatisi työntekijöiden määrän lisäämistä ja työntekijöiden tiedon lisäämistä perheväkivallan merkeistä.

Tämä on juuri näin. Monet lapset eivät ehkä osaa tai halua hakea apua, ja silloin tietysti he toivoisivat, että niitä merkkejä näkyisi ja asioihin puututtaisiin rohkeasti. Pahimmillaan tiedämme tapauksia — kuten esimerkiksi pikku Eerikan tapaus — joissa merkkejä oli, mutta ei tarkistettu asioita. Tämmöiset tervetset tuolta meidän ihanalta nuorelta, ja nyt olen tuonut hänen ehdotuksensa tänne eduskuntasaliin ja myös hallituspuolueiden edustajien tietoon, ja tästä voi ottaa koppia.

Täällä on puhuttu hyviäkin puheenvuoroja, ja lasten ja nuorten auttaminen ei ole vain yhden lain korjaaminen tai yhden asian korjaaminen — kuten esimerkiksi täällä tuotiin esiin lastensuojelulain uudistus, joka toki tarvitsee uudistamista, mutta pelkkä lain säädös tai esimerkiksi hoitotakuu tai terapiatakuu ei toimi ilman riittäviä resursseja. Me tarvitaan sinne riittävästi ihmisiä siten, että sillä palkalla tulee toimeen ja se työ on mukavaa ja sitä on mukava tehdä, jotta esimerkiksi ihmiset eivät koko ajan vaihdu. On hyvin tärkeätä, jos on jonkunlainen oma sosiaalityöntekijä tai lastensuojelun työntekijä, että hän pysyy samana ihmisenä, ettei hän koko ajan vaihdu, koska siinä on kysymys myös hyvin luottamuksellisista asioista. Se ei ole sellainen asia, että haluaisi joka päivä niitä olla selittämässä eri ihmisille.

Tuossa edustaja Mäenpää toi esille erilaisia huostaanoton ongelmia, ja itsekin olen saanut viestiä siitä, että toisaalta on niin, että apua ei välttämättä saa riittävästi, mutta sitten on myöskin niin, että sitä ei uskalleta aina hakea. Esimerkiksi yksinhuoltajaperheessä on koettu, että sen jälkeen saa sitten sossut sinne joka päivä, ja pelkona on, että lapset otetaan huostaan, jos haluaisi vähäksi aikaa helpotusta siihen arkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

Olen itse toiminut lakimiehenä vuosikausia, ollut erilaisissa tehtävissä: niin huoltoriidoissa mukana kuin korvausasioissa, esimerkiksi lasten seksuaalirikoksissa, jotka pysyvät ikuisesti mielessäni ja joista tietysti en voi puhua. Ne ovat olleet salassa pidettäviä tapauksia ja ovat olleet hyvin koskettavia, ja tästä syystä olen erittäin tyytyväinen siitä, että olen tällä kaudella saanut lakivaliokunnan puheenjohtajana käsitellä myös erittäin tärkeitä asioita, ja meillä on tälläkin hetkellä lakivaliokunnassa vireillä kaksi hyvin tärkeää asiaa. Toinen on kansalaisaloite koulukiusaamisen, tai oikeastaan kouluväkivallan, kirjaamisesta rikoslakiin, ja siinäkin aiheessa me olemme kuulleet oppilaita valiokunnassa — Viikin koulun oppilaita — ja heidän ajatuksiaan, mitä tälle ongelmalle tulisi tehdä. Koska asian käsittely on vielä kesken, en voi niitä tässä yhteydessä vielä tuoda esille, mutta kun valiokunta saa tästä mietinnön valmiiksi, niin nämäkin ehdotukset, mitä kaikkea on tullut esille, tulevat sitten keskusteluun.

Samaten meillä on tärkeä uudistus koskien rikoslain 20 luvun uudistusta seksuaalirikoksista. Olemme liian paljon saaneet lukea siitä, että lapsiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta ja raiskaus ja nettiraiskaus ja muun tyyppinen lapsien seksuaalinen ahdistelu eivät ole riittävällä tavoin ja erityisesti tarpeeksi ankarasti rangaistuja. Ja tästä tulee myös tämän kevään aikana lakivaliokunnan mietintö, kun käsittelemme tätä hallituksen esitystä. Ja tietysti kaikissa näissä on tämä sama haaste, että meillä tulisi olla riittävästi ihmisiä panostaa näihin tehtäviin.

Tuossa edustaja Mäenpää toi esille hyvin myös nämä huoltoriidat: siellä on paljon myös huoltokiusaamista, mutta on myös tarvetta saada pikaisia ratkaisuja. Tuomioistuimet ovat hyvin tukossa erilaisten asioiden kanssa ja ovat tuoneet esille sitä, että tuomioistuinten resurssit ovat aivan liian alhaiset. Esimerkiksi lapsia koskevat asiat pitäisi käsitellä aina kiireellisinä, ja on täysin kohtuutonta, että ne seisovat siellä kuukausikaupalla.

Meillä on paljon tehtävää, ja nuoret ovat meidän tulevaisuus. He tulevat joskus maailmassa päättämään meidän kaikista asioistamme, ja esimerkiksi siellä, katson noita nuoria [Puhuja osoittaa lehterille] — eipä tiedä, jos joku päivä tekin olette sitten täällä eduskunnassa päättämässä näistä asioista. Toivon teille viisautta ja rohkeutta tässä työssä ja menestystä kaikille meidän nuorille. Ja ainakin me, perussuomalaisen eduskuntaryhmä ja puolue, otamme nuorten asiat todella vakavasti ja täysin sydämen asiana. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

15.35 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko ottaa puheenvuoro tässä edustaja Pekka Aittakummun puheenvuoron perään, jossa hän nosti esiin tämän vammaisen sikiön aborttioikeuden. En siihen puutu sen enempää, mutta totean sen, että lapsiasiainvaltuutetun kertomuksessa ei ole kyllä käsitelty vammaisia lapsia laisinkaan erikseen, mikä on kyllä suuri puute sinänsä. Nämä lapset ja heidän perheensä ovat kyllä esimerkiksi korona-aikaan olleet erityisen kovilla sen vuoksi, että usein vammaisissa lapsissa on sellaisia henkilöitä, jotka kuuluivat ja kuuluvat koronan riskiryhmään, ja siltä osin se on tuottanut haasteita kuin myös tukipalvelut, ja sen lisäksi olemme kuulleet valitettavia tarinoita ympäri Suomea siitä, että näiden lasten tehohoitoa esimerkiksi edelleen rajataan. Siltä osin haluaisin kiinnittää lapsiasiainvaltuutetun huomiota siihen, että nämä asiat olisi kyllä ehkä hyvää ottaa painopisteeksi joku kerta.

Toinen, mikä tässä kävi ilmi juuri edustaja Meren puheenvuorossa, on lastensuojelun tila, jonka osalta erityisesti Helsingissä nyt juuri tänä keväänä olemme kohdanneet uudes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2022 vp

taan tilanteen, siis Vilja Eerikan kammottavan tapauksen jälkeen, joka tapahtui 2012, että tänä keväänä äiti jälleen Helsingissä surmasi lapsen, josta oli tehty useita lastensuojelutoimituksia. Lapsiasiainvaltuutettu hyvin on julkisuudessa ottanutkin kantaa, mutta toivoisin, että ehkä näihin asioihin täytyisi tässä maassa kiinnittää vielä enemmän huomiota. Tässä kertomuksessa nimittäin kyllä puhutaan ilmastoahdistuksesta ja puhutaan al-Holin lapsista, mutta meillä on kyllä kotimaassakin erityisen paljon sellaisia asioita, jotka täytyy korjata, ja jos kovasti keskittyminen menee haulikon ammusten lailla sinne tänne, niin se fokus ehkä katoaa siitä, mitkä ovat ne akuutimmat asiat, mitä pitäisi huomioida ja korjata. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 3/2022 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.